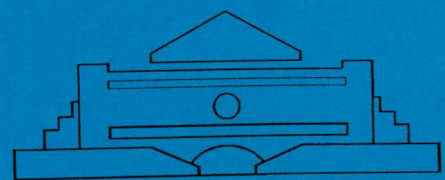

Σ
U
M
M
A
Я
I
A

I
U
Я
I
D
I
C
A

S
U
M
M
A
R
I
A

I
U
R
I
D
I
C
A

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

PARLAMENDIINFO KESKUS

2/2003

Valik ülevaateid
välisajakirjanduses
ilmunud artiklitest.
Uued raamatud Eesti
Rahvusraamatukogus

SISUKORD

AVALIKKUSSUHTED PARLAMENDIFRAKTSIOONIDE TÖÖS.....	3
Gerald Kretschmer Die Öffentlichkeitsarbeit der Fraktionen im Spannungsbogen von Idealtypik und Realitätsdruck	
EUROOPA PARLAMENDI SEADUSANDLIK VÕIM.....	3
Andreas Maurer The Legislative Powers and Impact of the European Parliament	
POLIITILISED ÕIGUSED EESTIS.....	4
Stephen Ray ; Jo Shaw The Boundaries of Suffrage and External Conditionality: Estonia as an Applicant Member of the EU	
NATO SISEJULGEOLEK JA TEABEPOLIITIKA.....	5
Alasdair Roberts NATO, Secrecy, and the Right to Information	
RELIGIOON JA PÕHISEADUS USAs.....	6
Kathleen M. Sullivan The new religion and the constitution	
SOOME RAHVUSLIK ÕIGUSKULTUUR.....	7
Wilhelmsson, Thomas Suomen kansanomaisen oikeuskulttuurin uhat	
VÕRDÕIGUSLIKKUS.....	8
Katell Berthou New Hopes for French Anti-Discrimination Law	
SOOLINE VÕRDÕIGUSLIKKUS : valik veebiaadresse.....	9
UUED ÕIGUSRAAMATUD EESTI RAHVUSRAAMATUKOGUS.....	12

Summaria Iuridica võrguväljaanne: <http://www.nlib.ee/anded/www2.html#sumi>

Kirjandusnimestiku koostanud Maia Ruttu, ülevaated kirjutanud Tiia Melts, Kristiina Vester, Margit Tammur ja Giina Kaskla

Väljaande koostanud Giina Kaskla

Keeleliselt toimetanud Ott Heinapuu

Ettepanekud ja kommentaarid: giina@nlib.ee

AVALIKKUSSUHTEDE PARLAMENDIFRAKTSIOONIDE TÖÖS

Gerald Kretschmer

Die Öffentlichkeitsarbeit der Fraktionen im Spannungsbogen von Idealtypik und Realitätsdruck

Zeitschrift für Gesetzgebung (2003) Nr. 1, S. 1-35.

Viimastel aastatel on Saksamaal kerkinud päevakorda parlamendifraktsioonide avalikkussuhete õigusliku reguleerimise ja järelevalve küsimused. Kas ja kuidas peab info- ja reklaamialast tegevust poliitilise partei ja fraktsiooni puhul määratlema? Kuidas tuleb seda õiguslikult reguleerida? Kes on pädev täitma kontrollorgani ülesandeid poliitilise konkurentsi tingimustes? Need on põhiküsimused, millel autor oma põhjalikus artiklis peatub.

Parlamendi töös on fraktsioonidel täita oluline osa. Nende ülesanded ja volitused sõltuvad parlamendiõiguslikust raamistikust ning avalikkussuhted ja teabekorraldus peavad tagama poliitilise tahte peegelduse ja tegevuse läbipaistvuse. Õiguslikes diskussioonides fraktsioonide info- ja reklaamitegevuse üle on aga pörkunud erinevad ja osalt vastuolulised kontseptsioonid, hinnangud ja ootused, kuna arusaamad demokraatlikust parlamendist ja tema rollist parlamentaarses valitsemisüsteemis on erinevad.

Autor annab ülevaate poliitilist reklaami käsitlevatest põhiseaduskohtu lahenditest ning leiab, et fraktsioonide info- ja reklaamitegevuse puhul tuleks anda täpsem õiguslik määratlus, kui suures ulatuses ja kui põhjalikult on fraktsioon õigustatud ja kohustatud parlamendisisesest tööd avalikustama ning oma poliitikal reklaami tegema. Oluline küsimus, millest ei saa mööda minna, on reklaami rahastamine ja fraktsiooni finantsvahendite kasutamine. Praktikas on just seda kõige enam kritiseeritud.

Parlamendifraktsiooni tegevuse õiguslikuks aluseks Saksamaal on parlamendiliikmete seadus (*Abgeordnetengesetz* vt <http://www.bundestag.de/gesetze/abg/abgges.pdf>). Fraktsiooni ja erakonna ülesanded on seaduse järgi erinevalt piiritletavad. Fraktsioonid tegutsevad avaliku õiguse raamides ja juhivad parlamendi ülesannete täitmisest, erakonnad kodanike ühendustena kuuluvad eraõiguse valdkonda ning vahendavad poliitilist dialoogi kodanike ja riigorganite vahel. Autor selgitab mõistete "informatsioon", "reklaam" ja "poliitiline reklaam" käsitlust asjakohaste seaduste kontekstis. Fraktsiooni ja erakonna vastastikune finantseerimine on keelatud ning fraktsioonid ja erakonnad arendavad avalikkussuhteid iseseisvalt ja erinevate rõhuasetustega.

Pikemalt peatutakse artiklis fraktsioonide tegevuse parlamendisisesel ja -välisel järelevalvel. Parlamendisisesene kontroll on parlamendi presidendi pädevuses, parlamendivälise järelevalve õigus on riigikontrollil ja prokuratuuril. Praktika on näidanud, et kontrollimise käigus pole harvad konfliktid parlamendivälise kontrollorganite vahel. Autori arvates oleks soovitatav tihedam koostöö ja vastastikuste kokkulepete sõlmimine erinevate kontrollinstantside vahel.

Kokkuvõtteks leiab autor, et kuna info- ja reklaamitegevus on fraktsiooni legitiimne tegevus, tuleb seda teha professionaalselt ning kasutada kõiki võimalusi ja viise tööülesannetest tulenevate eesmärkide saavutamiseks.

Refereerimud Tiia Melts

EUROOPA PARLAMENDI SEADUSANDLIK VÕIM

Andreas Maurer

The Legislative Powers and Impact of the European Parliament

Journal of Common Market Studies. Vol. 41 (2003), no. 2, p. 227-247.

Artiklis uuritakse Euroopa Parlamendi (EP) seadusandlikku mõjujõudu, täpsemalt on vaatluse all kaasotsustamismenetluse kasutamine. Autor selgitab seadusandlike menetluste arengut ja

analüüsib erinevate menetluste ulatust, mis on olnud kasutusel EP loomisest alates: kuidas volituste laienemine on mõjutanud EP sisemist arengut, kui palju on EP mõjutanud Euroopa Liidu õigusloomet ja kas EP osalus seadusloomes on suurendanud või vähendanud seadusandliku protsessi tõhusust. Lõpetuseks vaeb autor võimalikke edasisi reforme, mille käigus EP osa Euroopa Liidu seadusandluses muutuks märgatavamaks ja efektiivsemaks.

EP osa Euroopa Liidu poliitika kujundamise protsessis on olnud vaidlusobjektiks pikka aega. Maastrichti lepingu jõustumisega tegi EP läbi kõige suurema institutsionaalse muutuse – kaasotsustamismenetluse kasutuselevõtuga sai EP suurema kontrolli seadusloome üle. Amsterdami leping tasakaalustab Euroopa Liidu seadusandlike institutsioonide toimet ja suurendab EP võimuvolitusi mitmel moel. Lisaks kaasotsustamismenetluse rakendusala laiendamisele lihtsustab Amsterdami leping kaasotsustamismenetlust neljas aspektis. Amsterdami lepingu jõustumisest alates jagavad Nõukogu ja Parlament vastutust õigusakti vastuvõtmise või tagasilükkamise eest.

Autor esitab artiklis põhjaliku statistilise andmestiku, mis kajastab EP seadusandlikku tegevust, ja analüüsib selle põhjal seadusandlikku arengut ajavahemikus 1957 – 2002: kui palju on kasutatud konsultatsioonimenetlust (*Consultation*), koostöömenetlust (*Co-operation*), nõusolekumenetlust (*Assent*) ja kaasotsustamismenetlust (*Co-decision*). Teine põhjalik tabel käsitleb EP parlamentaarset aktiivsust ajavahemikul 1987 – 2001. Nende andmete põhjal nähtub konsultatsioonimenetluse suhteliselt suur kasutamine, koostöömenetluse kasutamise järk-järguline vähenemine ja kaasotsustamismenetluse kasvav osakaal seadusloome protsessis.

Autor vaatleb lähemalt ka erinevate menetluste rakendamist valdkonniti, nt kui suure osa moodustavad siseturu harmoniseerimise küsimused (artikkel 95) kaasotsustamismenetluse kasutamise mahust. Teadaolevalt on EP seadusandlik roll valdkonniti väga erinev. Veel leiab käsitlemist EP spetsialiseerumine (komiteede tegevus ja koormus) ja poliitiline initsiatiiv erinevates valdkondades. Artikkel lõpeb arutlusega Euroopa Liidu tuleviku teemal: milliseid muudatusi toob tulevik kaasa otsustusprotsessi ja seadusandliku mõjuvõimu osas institutsioonidele, eriti Parlamendile, kelle seadusandlik võim Nice'i lepinguga veelgi suurenes, kuna otsustati kaasotsustamismenetlust kasutada ka majandus- ja rahaliidu valdkonnas.

Refereerinud Kristiina Vester

POLIITILISED ÕIGUSED EESTIS

Stephen Ray ; Jo Shaw

The Boundaries of Suffrage and External Conditionality: Estonia as an Applicant Member of the EU

European Public Law. Vol. 9 (2003), no. 2, p. 211-236.

Liitumine Euroopa Liiduga tähendab liikmeks pürgiva riigi jaoks, et tuleb täita teatud tingimusi. Suur osa nendest tingimustest on tihedalt seotud liberaalse demokraatliku valitsemise mõistetega. Teatud juhtudel on vältimatult vajalik muuta kehtivaid õigusakte, et täita kandidaatriikidele esitatud nõudeid. Autorite arvates on Eesti (aga ka Läti) puhul selgelt poliitiliste õiguste valdkond kõige problemaatilisem.

Artiklis kirjeldatakse valimisõiguse muutumist Eestis ja poliitilise eliidi seisukohti valimisõiguse küsimustes alates 1989. aastast. Erilist tähelepanu pööravad autorid sellele, kuidas rahvusvaheline suhtumine ja surve väljastpoolt on kohalikku arengut mõjutanud.

Eesti erakondade seisukohti kodakondsuse ja valimisõiguse osas iseloomustatakse järgmisel skaalal:

1) õigus valida on ainult kodanikel;

- 2) mittekodanikud peavad naturalisatsiooni korras taotlema kodakondsust, et saada poliitilisi õigusi;
- 3) täielikud poliitilised õigused peavad sõltumata rahvusest või kodakondsusest olema kõigil, kes on 5 aastat Eestis elanud.

Sellesse mõõtkavasse on paigutatud Isamaaliidu, Keskerakonna, Mõõdukate, Sotsiaaldemokraatliku Partei ja Eesti vene erakondade programmilised seisukohad. Artikkel ei piirdu ainult Eesti olukorra kirjeldamisega, vaid Eesti juhtumit vaadeldakse Euroopa dimensioonis. Põhjalikult on vaadeldud 1999. a keeleseaduse mõju poliitiliste õiguste teostamisele.

Poliitilised õigused ja võimalus ühiskonna elus osaleda on jätkuvalt Euroopa Nõukogu ja OSCE vaateväljas. Oluline dokument selles vallas on Euroopa Nõukogu "Välismaalaste kohalikul tasandil avalikus elus osalemise konventsioon" (<http://www.coe.ee/?op=body&id=204>), mis jõustus 1997. aastal, kuid selle on ratifitseerinud vaid 6 riiki (Rootsi, Norra, Taani, Soome, Holland ja Itaalia). Artiklis tutvustatakse ka Euroopa Liidu poliitikat miinimumstandardi kehtestamisel kolmandate riikide kodanike kohtlemiseks. Koostatud on direktiivi eelnõu, mis näeb ette miinimumstandardina õigust osaleda ühiskonna elus kohalikul tasandil, kuid esiootsa on välismaalaste kohtlemine liikmesriikide pädevuses. Üldine arengusuund on siiski selline, et jätkuvat kolmandate riikide kodanike poliitiliste õiguste piiramist on üha raskem õigustada ning rahvusvaheline surve siseriiklike õigusaktide muutmiseks üha tugevneb.

Kokkuvõttes osutavad autorid, et kodakondsusseadus, põhiseadus, välismaalaste seadus, keeleseadused (1995, 1999) ja valimisseadused (1999) koosmõjus loovad Eestis olukorra, kus naturaliseerimata venekeelne vähemus on ilma jätetud valimisõigusest riigi tasandil ja ei saa kandideerida kohalikul tasandil. Keelenõuetest tulenevalt on mitte-eestlasest kodanikul on samuti piiratud võimalused kandideerida nii riigi kui ka kohalikul tasandil. Tulevikus soovivad autorid näha, kuidas laheneb olukord, kui mõni Euroopa Liidu kodanik, kes Eestis elab, tahab realiseerida oma õigust kandideerida kohaliku omavalitsuse organisse, mis tal Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 19 järgi on.

Refereerinud Giina Kaskla

NATO SISEJULGEOLEK JA TEABEPOLIITIKA

Alasdair Roberts

NATO, Secrecy, and the Right to Information

East European Constitutional Review. Vol. 11-12 (2002/2003), no. 4-1, p. 86-94.

Artikkel on pühendatud NATO sisejulgeolekule ja teabepoliitikale ning selles kontekstis on vaadeldud ka Kesk- ja Ida-Euroopa riikide informatsioonivabadust reguleerivaid seadusi. Kesk- ja Ida-Euroopa riikidest 10 on vastu võtnud avaliku teabe seaduse ja 11 riiki on kehtestanud riigisaladust kaitsva seaduse. Riigisaladuse seaduse vastuvõtmise lainet nendes riikides seostab autor otseselt NATO liikmeks saamisega või liikmekandidaadiks olemisega ja NATO nõuetega tagada informatsiooni turvalisus. Mitmetes riikides on liigne informatsiooni salastamine kutsunud esile teravaid proteste (nt Ungaris, Bulgaarias, Poolas, Rumeenias). Avaliku teabe seadus puudub Sloveenias ja Makedoonias.

NATO teabepoliitika on pärit külma sõja algajast 1953-1955 ja selle loojateks olid USA sõjaväelased. Kuigi mitmed teised liikmesriigid ei olnud algselt selle poliitika põhimõtetele rahul ja tegid muudatusettepanekuid, poliitikat oluliselt siiski ei muudetud. Üldjoontes on samad reeglid kasutusel tänaseni. Autor tutvustab NATO ametliku poliitika ajalugu informatsiooni ja dokumentide salastamise osas. Informatsiooni turvalisust käsitlev dokument C-M (55) 15 (Final) koosneb kolmest osast ja kuigi dokumenti ennast ei ole salastatud, keeldus NATO aastakümneid selle avalikustamisest. Avalikult on dokument kättesaadav liikmesriikides alles 1998. aastast ja ikkagi mitte täies mahus.

Samas on olukord maailmas põhimõtteliselt muutunud. Enne 1966. aastat ei olnud üheski NATO liikmesriigis avaliku teabe seadust, praegu kehtivad need 16 riigis 19 liikmesriigist (erandid on Saksamaa, Luksemburg ja Türgi). Viimase 10 aasta jooksul on avalikule teabele juurdepääsu tagavate seaduste arv maailmas üldse oluliselt kasvanud: 1992. aastal 18, 2002. aastal 49. Aeglaselt, kuid siiski, on ka rahvusvahelised organisatsioonid nagu Maailmapank, IMF ja WTO tunnistanud vajadust järgida läbipaistvusnõudeid, mis oleks võrreldavad riikide tasandil rakendatavate nõuetega.

Uus NATO-sisene teabeturvpoliitika kiideti heaks 17. juunil 2002. Ka see dokument on salastatud ning võimalik on teavet saada ainult selle koostisosade ja nende nimetuste kohta (artiklis on esitatud vastav tabel, milles võrreldakse uue ja vana dokumendi struktuuri). Niisiis ei saa autor NATO teabepoliitikat kirjeldada väga üksikasjaliselt, ent erinevaid allikaid kasutades on siiski võimalik saada üldine ettekujutus.

Esile on toodud 5 iseloomulikku joont:

- 1) liikmesriik peab tagama ühtse turvastandardi kasutamise;
- 2) kasutada tuleb ühtset liigitust dokumentide salastusastme määramisel;
- 3) vastutus on tsentraliseeritud ja allub rangele koordineerimisele, mis tagab tõhusa kontrolli turvanõuete täitmise üle;
- 4) dokumendilevi on rangelt kontrollitud: teabele pääsevad ligi ainult need, kellel seda on tööks vaja (juurdepääs ei sõltu ametikohast) ja info edastajal on õigus selle levi kontrollida;
- 5) toimib range personalikontroll – taustauuring määrab kindlaks isiku usaldusväarsuse ja lojaalsuse (kasutatakse positiivse hindamise – *positive vetting* – meetodit).

Autori arvates tuleb leida tasakaal julgeolekuhuvide ja demokraatliku läbipaistvuse vahel. Keegi ei vaidlusta, et rahvusliku julgeoleku kaalutlustel on vaja kaitsta salajast teavet. Samal ajal selline salastamine kahandab kodanike võimalusi kontrollida valitsuse tegevust. Sõltumata oma riigi teabepoliitikast, on NATO dokumendid isegi tema teabepoliitika kohta liikmesriikide kodanikele kättesaamatud. Autor leiab, et NATO salastamispoliitikast tuleb läbi murda ja vähemalt teabepoliitika võtmelemendid tuleb avalikustada.

Refereerinud Giina Kaskla

RELIGIOON JA PÕHISEADUS USAs

Kathleen M. Sullivan

The new religion and the constitution

Harvard Law Review. Vol. 116 (2003), no. 5, p. 1397-1421.

Ajakirjanumber on pühendatud avaliku ja erasektori partnerlusele avalike teenuste pakkumisel. Professor Martha Minow avaartikkel "Public and Private Partnerships" analüüsib põhjalikult avalike teenuste erakätesse üleandmisega seotud põhiseaduslikke, poliitilisi ja praktilisi aspekte. Riigi ja erasektori koostöö sotsiaalabi, tervishoiu, korrektsiooni ja hariduse alal soodustab konkurentsi tekkimist ja innovatiivsust ning selle üha laiaulatuslikum kasutamine väärib autori arvates avalikku arutelu. Täiesti omaette probleem on aga selles kontekstis riigi ja usuühenduste suhe. Professor Minow arvates peab usuühendus sotsiaalhoolekande või muu avaliku teenuse pakkujana rangelt järgima avalikke väärtusi ja õigusnorme, mis tagavad usuvabaduse ja sõnavabaduse ning keelavad igasuguse diskrimineerimise.

Kathleen M. Sullivani kommentaar käsitleb põhiseadusest lähtudes riigi ja usuühenduste suhteid ning vaatlleb neid probleeme, mis tekivad juhul, kui avaliku teenuse osutamine delegeerida usulisele organisatsioonile või kirikule. Autor osutab, et usulised ühendused on sageli eelarvamuslikud, sallimatud, pealetükkivad ja kitsarinnalised. Kas riik saab esitada tingimusi, kui ta arvab usuühenduse oma lepingupartnerite hulka või eraldab neile riiklikku abiraha avaliku teenuse osutamiseks? Autori arvates paljud usuühendused vabatahtlikult oma ideedest avalike väärtuste kasuks ei loobu ning riigil on raske neid selleks sundida.

Põhiseaduse ja kohtupraktikaga on USAs riik ja kirik lahutatud ning usuorganisatsioonidele on tagatud tugev autonoomia, mis välistab riigi sekkumise kirikute asjadesse. Senist kohtupraktikat analüüsides leiab autor, et riigi ja usuühenduste tihedam põimumine otseste lepinguliste suhete kaudu võib osutada põhiseaduse vastaseks ja isegi rikkuda autonoomia põhimõttega tagatud usuühingute õigusi.

Artiklis pakutakse välja neli võimalikku põhiseaduse tõlgendust, kuidas riik saab usuühendusi kohelda:

- 1) nad on riigi ohtlikud rivaalid, keda tuleb ohjeldada;
- 2) nad on väärtuslikud eraalgatuslikud ühendused, mis vajavad tegutsemisvabadust, kuid mitte riigi toetust;
- 3) nad esindavad vähemusi, mis vajavad nii võrdset kohtlemist kui ka toetust;
- 4) nad on tavalised huvigrupid, mida tuleb kohelda teistega samalaadsetega võrdselt.

Riik saab valida erinevate tegutsemisviiside vahel: esiteks, riik võib anda usuühendustele avalike teenuste osutamiseks raha ja siduda see teatud tingimustega (minimaalselt aruandekohustuse sisseseadmine); teiseks, riik võib anda raha ja mitte esitada nõudmisi või piiranguid selle kasutamisel; kolmas võimalus on üldse mitte raha anda. Autor leiab, et professor Minow pakutud lähenemisviis, mis teoreetiliselt põhjendab riigi ja usuühenduste partnerlust, on poliitiliselt atraktiivne, kuid riigiõiguslikult problemaatiline. Usuühendused on tema meelest õigustatult eristaatuses ka põhiseaduse järgi.

Refereerinud Giina Kaskla

SOOME RAHVUSLIK ÕIGUSKULTUUR

Wilhelmsson, Thomas

Suomen kansanomaisen oikeuskulttuurin uhat

Lakimies (2003) no. 1, s. 81-89.

Mis juhtub Soome õiguskultuuriga rahvusvahelistavas maailmas ja eriti Euroopa Ühendusest tulevate mõjude surve all? Kas rahvuslik õiguskultuur on ohus? Seda on viimastel aastatel Soomes sageli küsitud. Üldine hoiak on selline, et oma ja hea asjakorraldus on koost lagunemas väljastpoolt tulevate nõudmiste ja mõjutuste tõttu ning põhiliselt arutletakse selle üle, kuidas ja kui kiiresti see juhtub. Autori arvates on küsimus sellisena ebamäärane ja vähegi täpsem vastus nõuab ka täpsemat küsimusepüstitust ja selgitust, mida mõistetakse õiguskultuuri all.

Õiguskultuuri varju poetakse sageli just siis, kui tahetakse vastu seista õiguse muutmisele ja eriti siis, kui tõuge muudatuseks tuleb väljastpoolt. Siiski, kui tegemist on üksiku reegli muutmisega, ei tähenda see veel õiguskultuuri muutmist. Õiguskultuurist rääkides on oluline sügavam ja aeglasemalt muutuv aluspõhi, mille moodustavad õiguse allikad ja õigusprintsipiidid, mis tegelikult teevadki õigusnormidest õigussüsteemi. Osalt on muudatused ja õiguse uuenemine asjade loomulik käik ning põhjust ohust rääkida on alles siis, kui muutused on ühiskonnas valitsevate põhiväärtustega vastuolus. Ka kõik välispidised mõjud ei pruugi olla halvad.

Eriti tugevalt on arvustatud Euroopa Ühenduse õiguse fragmentaarsust ja selle sobimatust Mandri-Euroopa tsiviilõiguse süsteemidega. Autori arvates on aga killustumine ja kontrolli kadumine protsesside üle postmodernse ühiskonna üldisem arengusuund, mis hõlmab väärtussüsteeme, sotsiaalset arengut, poliitikat ja õigust. Tema hinnangul on pragmaatilisel ja paindlikul põhjamaisel õigusel paremad eeldused fragmentaarses keskkonnas kohaneda ja toime tulla kui mõnel vähem paindlikul õigussüsteemil (nt Saksa õigusel).

Õiguskultuurist rääkides peab autor kõige olulisemaks seda, kuidas suhtutakse õiguse kohustuslikkusesse ja kas õigust austatakse. Soomes kahtlemata võetakse õigust ja õiglust tõsiselt ning Soome kohtunikke ja ametnikke peetakse maailma kõige ausamateks.

Soome õiguskultuuri erijooneks, mille võimalikku kadumist autor kahetsusväärseks loeb, peab ta selle põhjamaist olemust, millest tuleneb õiguse rahvalähedus ja demokraatlikkus. Näiteks on seetõttu Soome õiguskeel arusaadavam, läbipaistvam ja tavakeelele lähedasem ning seaduste ettevalmistamisel välditakse võõrapärasust ja õigustehnilisi väljendeid.

Euroopa Liiduga kaasnevatest ohtudest peab autor kõige suuremaks selle ebademokraatlikkust, paindumatust ja läbipaistmatust, mis ei puuduta ainult õigust vaid kogu ühiskonna korraldust ja toimimist. Kaduma võib minna senine põhjamaise õiguse inimnäolisus ja avatus, kuna Euroopa Ühenduse puhul on paljuski tegemist ekspertide õigusega. Eriti sobimatud Soome jaoks on päevakorras olevad mandrieuroopa õigustraditsioonist lähtuvad eraõiguse ja lepinguõiguse koodeksid. Teiselt poolt sobib Soome realistliku õigusteadvusega hästi kokku euroõiguse praktilisus, kuna see suuremalt jaolt tegeleb reaalse probleemide ja olukordade lahendamisega. Selles näeb autor uusi võimalusi õiguse arenguks Soomeks.

Refereerinud Giina Kaskla

VÖRDÕIGUSLIKKUS

Katell Berthou

New Hopes for French Anti-Discrimination Law

The International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations Vol. 19 (2003), no. 1, p. 109-137.

Võrdsuse printsiip on Prantsuse õiguse põhielement, mis kajastub nii 1789. a inimese ja kodaniku õiguste deklaratsioonis kui 1958. a põhiseaduses. Et see printsiip kehtib ka meeste ja naiste vahel, peetakse Prantsusmaal enesestmõistetavaks. Võrdsuse nõue töösuhetes on sätestatud nii Prantsuse töökoodeksis (*Code du travail*) kui ka kriminaalkoodeksis (*Code pénal*). Eurodirektiiv meeste ja naiste võrdse kohtlemise kohta (76/207/EEC) kajastub nn Roudy seaduses 1983. aastast (*Egalité professionnelle entre les femmes et les hommes* ehk *Loi Roudy*).

Otsene diskrimineerimine tähendab ebavõrdset kohtlemist keelatud alusel, kaudne diskrimineerimine tuleneb pealtnäha neutraalsete reeglite järgimisest, mis siiski toovad kaasa ühe inimgrupi eelistamise teisele. Kaudset diskrimineerimist ilmneb Prantsuse õiguspraktikas vähe. Esimene võrdse palga nõudega seotud kassatsioonikohtu lahend pärineb alles 1997. aastast ja viimase kümne aasta jooksul on kõrgema kohtuinstantsi ette jõudnud kõigest kaks kohtuasja, mis puudutavad rassilist diskrimineerimist töökohal.

Euroõiguse inkorporeerimiseks (nn rassidirektiiv 2000/43/EC ja töödirektiiv 2000/78/EC) võeti Prantsusmaal 2001. aastal vastu veel kaks seadust – seadus meeste ja naiste võrdse kohtlemise ja võrdsete võimaluste kohta (*Egalité professionnelle entre les femmes et les hommes*) ning diskrimineerimise vastane seadus (*Loi relative à la lutte contre les discriminations*). 2002. aastal võeti vastu sotsiaalse moderniseerimise seadus (*Loi de modernisation sociale*), mis pakub kaitset diskrimineerimise vastu elamuõiguse valdkonnas ja annab laiema määratluse seksuaalsele ahistamisele. Enne 2001. aastat oli töökohal diskrimineerimist käsitletud ainult seoses töölevõtmise ja vallandamisega ning distsiplinaarmedetega. Tähelepanu polnud pööratud igapäevastele töösuhetele, praktikantide ja internide õigustele jmt.

Kriitikud on märkinud, et erinevalt euroõigusest keskendub Prantsuse õigus eelkõige formaalsele võrdsusele ja jätab võrdsuse tagamise konkreetsetes olukordades erinevate ametkondade ja protseduuride meelevalda, mis on väljaspool kohtute pädevust. Seetõttu jääb kaudne diskrimineerimine sageli tähelepanu alt välja. Probleeme on ka statistiliste andmete kogumisel, kuna andmekaitse seadus ja kriminaalkoodeks keelavad andmete kogumise rassilise päritolu ja teiste delikaatsete isikuandmete kohta.

Roudy seadus nägi ette ettevõttesiseste võrdsusprogrammide (*plan pour l'égalité professionnelle*) vastuvõtmise ametiühingute ja ettevõtete juhtkondade vahelise kokkuleppena, et kõrvaldada ebavõrdsuse ilmingud töövõtmisel, koolitusel, edutamisel ja töötingimuste osas. Selleks nähti ette ka riiklik finantsabi. Ometi on 1983. aastast alates läbi räägitud ainult 34 sellist plaani. Seadus sätestas ka ettevõtete aruandluskohustuse naiste ja meeste töötingimuste kohta, kuid erilisi sisulisi tulemusi see pole andnud.

Diskrimineerimise vastane seadus laiendab kaitstavat valdkonda (hõlmates nüüd kogu ametialast karjääri), kergendab tõendamiskohustust, tugevdab kohtute rolli ja formuleerib kaudse diskrimineerimise kontseptsiooni. Avalikku teenistust hõlmab seadus siiski vaid piiratud ulatuses. Eraldi on välja toodud diskrimineerimine vanuse, perekonnanime, elustiili (nt seksuaalne orientatsioon), puude, väljanägemise, tervisliku seisukorra alusel. Seadus viis vastavad muudatused sisse töökoodeksisse, kuid mitte kriminaalkoodeksisse, nii et näiteks vanuselise diskrimineerimise süüdistusega kriminaalkohtu ette esialgu minna ei saa. Tõendamiskohustus tähendab diskrimineerimisele viitavate faktide esitamist, mis siiski ei tohi olla lihtsalt kahtlused, muljed või kuuldused (nt sobivad tõendusmaterjaliks tööandja erinevad vastused kahele sarnasele CV-le, millest ühe on esitanud prantsuse nimega isik, teise aga võõrapärase nimega töötaja). Tõendamiskohustuse ulatuse lõpliku tõlgendamise õigus jääb konstitutsioonikohtule.

Roudy seadus sätestab tööalase võrdsuse ettevõtjate ja ametiühingute vaheliste läbirääkimiste kohustusliku teemana. Kõigile kollektiivlepingutes osalevatele tööandjatele on ette nähtud ka riiklik abi võitluseks diskrimineerimise vastu. Ettevõtte, kus on vähemalt 200 töötajat, peab looma kutsealase võrdsuse komisjoni, kes koostab iga-aastase võrdsusteemalise aruande. Aruande sisu peab olema kõikidele töötajatele kättesaadav.

Tööalaselt diskrimineeritud isikul on õigus pöörduda töökohtusse (aegumistähtaeg 30 aastat, palganõuete puhul 5 aastat). Töötajate esindajate ja tööinspektorite uurimisõigusi on laiendatud ning tagatud vallandamisvastane kaitse tunnistajatele. Ebaseaduslikult vallandatud või diskrimineeritud töötajale võib töökohus määrata rahalise hüvitise (minimaalselt kuue kuu palk). Tsiviilmenetluse võivad diskrimineeritud töötaja või töö taotleja eest algatada ka ametiühingud.

Prantsuse diskrimineerimisvastase õiguse puuduseks loetakse seda, et erinevalt mitmetest Euroopa Liidu liikmesriikidest (Suurbritannia, Rootsi, Belgia, Holland), pole asutatud sõltumatut institutsiooni kõigi isikute võrdse kohtlemise edendamiseks. Praegu jääb Prantsuse diskrimineerimisvastane õigus Euroopa Liidu õigusest maha ja see teema ei kuulu parlamendi prioriteetide hulka, päevakorras on hoopis tööõiguse lihtsustamine ja pensionireform.

Refereerinud Margit Tammur

SOOLINE VÕRDÕIGUSLIKKUS : valik veebiaadresse

AUSTRIA

Webportal Gender Mainstreaming (Bundesministerium für Soziale Sicherheit und Generationen)

<http://www.gendermainstreaming.at/GM/index.html>

Bundes-Gleichbehandlungsgesetz

<http://www.richtervereinigung.at/bgbg.htm>

EUROOPA NÕUKOGU

Council of Europe's web site dedicated to equality between women and men

<http://www.humanrights.coe.int/equality/>

EUROOPA LIIT

Gender Equality (The European Commission)

http://europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/index_en.htm

IIRIMAA

Geraldine Hynes "Equality Law in Ireland"

<http://www.interights.org/news/Hynes.pdf>

Equal Status Act, 2000

<http://www.irlgov.ie/bills28/acts/2000/a800.pdf>

Employment Equality Act, 1998

<http://193.120.124.98/ZZA21Y1998.html>

The Equality Authority

<http://www.equality.ie/>

ILO

Time for equality at work: global report under the follow-up to the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work.

International Labour Office, 2003

<http://www.ilo.org/public/english/standards/decl/publ/reports/report4.htm>

ISLAND

Act on the Equal Status and Equal Rights of Women and Men, No. 96/2000

[http://brunnur.stjr.is/interpro/fel/fel.nsf/Files/act_96_2000/\\$file/act-equal-status.PDF](http://brunnur.stjr.is/interpro/fel/fel.nsf/Files/act_96_2000/$file/act-equal-status.PDF)

KANADA

Employment Equity Act

<http://laws.justice.gc.ca/en/e-5.401/text.html>

Status of Women Canada

http://www.swc-cfc.gc.ca/about/about_e.html

LEEDU

Law of the Republic of Lithuania on Equal Opportunities

<http://www3.lrs.lt/c-bin/eng/preps2?Condition1=91428&Condition2=sex>

NORRA

Gender Equality in Norway (Ministry of Children and Family Affairs)

<http://odin.dep.no/bfd/engelsk/gendereq/index-b-n-a.html>

The Gender Equality Act

http://www.likestillingsombudet.no/english/act_act.html

The Gender Equality Ombud

<http://www.likestillingsombudet.no/english/>

OECD

Gender Equality

http://www.oecd.org/about/0,2337,en_2649_34541_1800105_1_1_1_1,00.html

PRANTSUSMAA

Le Service des droits des femmes et de l'égalité (Sdfe)

<http://www.social.gouv.fr/femmes/sdfe.htm>

Loi relative aux discriminations

Loi n° 2001-1066 du 16 novembre 2001

<http://harcellement.org/article75.html>

PÕHJA-IIRIMAA

Equality Commission for Northern Ireland

http://www.equalityni.org/yourrights/equality_law.htm

ROOTSI

Equality between women and men in Sweden (Ministry of Industry, Employment And Communications)

http://www.naring.regeringen.se/inenglish/areas_of/equality.htm

Act on Equality between Women and Men

http://naring.regeringen.se/pressinfo/infomaterial/pdf/jamstalldhetslagen_eng.pdf

SAKSAMAA

Gender Mainstreaming (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend)

<http://www.gender-mainstreaming.net/>

Gesetz zur Durchsetzung der Gleichstellung von Frauen und Männern vom 30. November 2001

http://www.bmfsfj.de/Anlage13097/Gesetz_zur_Durchsetzung_der_Gleichstellung_von_Frauen_und_Maennern.pdf

SOOME

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609

<http://www.finlex.fi/linkit/ajansd/19860609>

Tasa-arvovaltuutetun toimisto

<http://www.tasa-arvo.fi/ta-valtuut/index.html>

SUURBRITANNIA

Equal Opportunities Commission

<http://www.eoc.org.uk/index.asp>

Equality Bill (seaduseelnõu)

<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200203/cmbills/105/2003105.pdf>

TAANI

The organisation of the Gender Equality Work in Denmark

<http://ligestillinguk.itide.dk/Default.asp?Id=148>

Act on Gender Equality

http://www.sm.dk/lovgivning/retskilder/Dokumenter/ENG_GenderEquality.htm

ÜRO

Women Watch

<http://www.un.org/womenwatch/>

Koostanud Giina Kaskla

UUED ÕIGUSRAAMATUD EESTI RAHVUSRAAMATUKOGUS

aprill-juuni 2003

Õiguse üldküsimumused

IX Riigikogu stenogrammid 2002. - Tallinn: Riigikogu Kantselei dokumendiosakond, 2002-. 8. kd. : VIII istungjärg : 11. november - 19. detsember 2002. - 2003. - XLI, 837.-1507. lk. + hääletustabelid.

Märksõnad: parlamendid/istungjärgud/Eesti/stenogrammid

Kohaviit: 3-03-01074

Geschichte und Perspektiven des Rechts im Ostseeraum : erster Rechtshistorikertag [i.e. Rechtshistorikertag] im Ostseeraum, 8.-12. März 2000 / Jörn Eckert, Kjell Å. Modéer (Hrsg.). - Frankfurt a/M [etc.] : Peter Lang, 2002. - 424 lk. - (Rechtshistorische Reihe ; 251).

ISSN 0344-290X

ISBN 3-631-38860-8 (pbk.)

Märksõnad: õigusajalugu/õiguspoliitika/õigusreformid/Läänemeremaad/konverentsikogumikud

Kohaviit: PL A/5651 ; 251

Mostert, Hanri. The constitutional protection and regulation of property and its influence on the reform of private law and landownership in South Africa and Germany : comparative analysis. - Berlin [etc.] : Springer, 2002. - xxiv, 643 lk. - (Beiträge zum ausländischen öffentlichen Recht und Völkerrecht ; 154).

ISSN 0172-4770

ISBN 3-540-43006-7

Märksõnad: omandiõigus/maaõigus/eraõigus/riigiõigus/maareform/põhiseadused/õigusriik/võrdlev analüüs/Lõuna-Aafrika Vabariik/Saksamaa

Kohaviit: PL A/2022 ; 154

Tsiviilõigus

Аронов, А. Вещное право : собственность. - Таллинн : Юридическое бюро Александр Аронов и партнеры, 2003. - 128 lk.

ISBN 9985-9226-9-7

Märksõnad: asjaõigus/omand/omandiõigus/kinnisvara/vallasvara/registrid/kinnistusraamatud/Eesti

Kohaviit: 1-03-02467

Compensation for personal injury in a comparative perspective / Bernhard A. Koch, Helmut Koziol (eds.) ; with contributions by Laurent Bloch ... [et al.]. - Wien ; New York : Springer, c2003. - xiii, 501 lk. - (Tort and insurance law ; 4).

ISBN 3-211-83791-4

ISSN 1616-8623

Märksõnad: kahju tekitamine/vastutus/hüvitised/vastutuskindlustus/võlaõigus/kindlustusõigus/sotsiaalhooldusõigus/kaasused (jur.)/võrdlev analüüs/Euroopa

Kohaviit: PL 5758 ; 4

Markesinis, Basil S. ; Unberath, Hannes. The German law of torts : a comparative treatise / foreword by Walter Odersky, Justice Sedley. - 4th ed. - Oxford ; Portland : Hart, 2002. - LXII, 1050 lk.

ISBN 1-84113-298-5

Märksõnad: võlaõigus/kahju tekitamine/hüvitised/kaasused (jur.)/võrdlev õigusteadus/

tsiviilkohtumenetlus/Saksamaa

Kohaviit: 2-03-03397

Paal, Kaupo. Võlaõigus : eriosa : lepingu liigid : [õppematerjal]. - Tallinn : [Eesti] Sisekaitseakadeemia, 2002. - 30 lk.

ISBN 9985-67-075-2

Märksõnad: lepinguõigus/lepingud/võlaõigus/kaasused (jur.)/Eesti/õppematerjalid

Kohaviit: 3-03-01147

Пиляева, В. Гражданское право в схемах и определениях : учебное пособие. - Москва : Витрем, 2002. - 192 lk.

ISBN 5-94653-035-6

Märksõnad: asjaõigus/võlaõigus/terminid/Venemaa/õppematerjalid

Kohaviit: 1-03-02050

Вилкова, Н. Договорное право в международном обороте. - Москва : Статут, 2002. - 511 lk.

ISBN 5-8354-0117-5

Märksõnad: lepinguõigus/äriõigus/rahvusvahelised lepingud/kaubanduslepingud/rahvusvaheline eraõigus

Kohaviit: 2-03-04596

Intellektuaalne omand

Goddin, J. R. Euroopa patent / tlk. Raul Kartus ; toim. Liivi Seestrand ; eess.: Matti Päts. - Tallinn : Patendiamet, 2003. - 31 lk. - Bibl. lk. 31.

ISBN 9985-9340-2-4

Märksõnad: tööstusomand/patendid/patentimine/patendiõigus/Euroopa

Kohaviit: 2-03-05067

Patent law of the Republic of China / Intellectual Property Office, Ministry of Economic Affairs. - [Taipei] : Ministry of Economic Affairs, 2002. - 89 lk.

ISBN 9570104864

Märksõnad: tööstusomand/patendid/litsentsid/patendiõigus/Hiina/seadused (jur.)

Kohaviit: 2-03-01827

Äriõigus

Eesti Vabariigi raamatupidamise arvestus : seadus, sõnastik, juhendid = Бухгалтерский учет Эстонской Республики : закон, словарь, инструкции / перевод с эстонского языка: О.

Бондарь. - Tallinn : Sky Laser Advertising Group, 2003. - 389 lk. - Rõõptekst vene k. -

Enamlevinud raamatupidamisalaste terminite sõnastik (inglise-eesti-vene) lk. 10-19, raamatupidamise seaduses kasutatavate terminite sõnastik (vene-eesti) lk. 66-67.

ISBN 9985-78-948-2

Märksõnad: raamatupidamine/Eesti/seadused (jur.)/inglise keel/eesti keel/vene keel/oskussõnastikud

Kohaviit: 2-03-02531

Kärsna, Olavi. Füüsilisest isikust ettevõtja käsiraamat. - 5. tr. - Tallinn : Ilo, c2003. - 255 lk. ISBN 9985-57-457-5

Märksõnad: ettevõtlus/ettevõtjad/maksustamine/füüsilised isikud/äri raamatupidamine/tööõigus/Eesti/seadused (jur.)/käsiraamatud

Kohaviit: 2-03-03994

Lau Hansen, Jesper. Nordic company law : the regulation of public companies in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden. - Kobenhavn : Djof, 2003. - XIV, 245 lk.

ISBN 8757407940

Märksõnad: äriühingud/äriühinguõigus/Põhjamaad/Euroopa Liidu õigus/seaduste kooskõlastamine

Kohaviit: 2-03-03194

Leppik, Enn. 202 majandustehingut raamatupidamises : praktilisi näiteid. Eesti raamatupidamise arengusuunad lähiaastatel. - Tartu : Rafiko, 2003. - 286 lk.

ISBN 9985-9213-5-6

Märksõnad: arengusuunad/äritehingud/Eesti/käsiraamatud/näidised

Kohaviit: 1-03-02359

Mark, Meelis ; Raa, Rain ; Siibak, Kadri ; Tupits, Andres. Eesti pangandusõiguse alused : õpik õigus- ja majandusteaduskonna üliõpilastele. - Tallinn : Juura, 2003. - 101 lk. - Bibl. joonealustes märkustes ja lk. 94-99.

ISBN 9985-75-110-8

Märksõnad: pangandusõigus/krediidasutused/pangad/õigusloome/rahvusvaheline rahandus/Eesti/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 2-03-02620

Keskkonnaõigus

Charbonneau, Simon. Droit communautaire de l'environnement. - Paris [etc.] : Harmattan, 2002. - 353 lk. - (Logiques juridiques).

ISBN 2747529290

Märksõnad: keskkonnapoliitika/Euroopa Liidu õigus/keskkonnakaitse

Kohaviit: 2-03-04364

Moora, Harri. Pakendi ja pakendijäätmete kogumis- ja taaskasutussüsteemi rakendamine Eestis. - Tallinn : Säästva Eesti Instituut, 2003. - 108 lk. - Eesti pakendialaste õigusaktide nimekiri lk. 107-108. - Bibl. joonealustes märkustes.

Märksõnad: pakendid/pakkematerjalid/jäätmed/jäätmekäitlus/korduvkasutus/Euroopa Liidu õigus/Eesti

Kohaviit: 2-03-03781

Tööõigus

Grapperhaus, F. B. J. ; Verbug, L. G. Employment law and works councils of the Netherlands. - The Hague [etc.] : Kluwer Law International, 2002. - xiii, 81 lk. - (Allen & Overy legal practice ; 13).

ISSN 1568-1335

ISBN 90-411-1928-0

Märksõnad: tööhõive/töösuhted/töökorraldus/töötajate esindused/töölepingud/töötajad/osalusdemokraatia/Holland

Kohaviit: PL A/4934 ; 13

Küngas, Merle. Tööõigus : [õppematerjal]. - Tallinn : Sisekaitseakadeemia, 2002. - 101 lk. - Bibl. lk. 99-101.

Märksõnad: töölepingud/töösuhted/töövaidlused/palk/hüvitised/puhkus/distsiplinaarvastutus/Eesti/õppematerjalid/õigusaktid

Kohaviit: 3-03-01135

Лукьянов, А. ; Пешков, А. Трудовое право : курс для предпринимателя. - Таллинн : Эстона-Американский Бизнес-колледж, 2003. - 132 lk.

ISBN 9985-9338-6-9

Märksõnad: töölepingud/tööaeg/puhkus/palk/Eesti/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 1-03-01451

Töö- ja puhkeaja seadus. Puhkuseseadus. Kommenteeritud väljaanne : töö- ja puhkeaja õiguslik korraldus skeemides. - 2., parand. ja täiend. tr. - Tallinn : Juura, 2003. - 119 lk.
ISBN 9985-75-106-X

Märksõnad: tööaeg/puhkus/Eesti/seadused (jur.)/kommentaariid

Kohaviit: 2-03-04870

Töökeskkonnavoliniku käsiraamat. - Tallinn : Ten-Team, 2003. - 176 lk.

Märksõnad: töökeskkond/töetervishoid/tööhügieen/kutsehaigused/tööohutus/töökaitse/käsiraamatud

Kohaviit: 2-03-02825

Sotsiaalhooldusõigus

Pennings, Frans. Dutch social security law in an international context. - The Hague [etc.] : Kluwer Law International, 2002. - xviii, 279 lk. - (Studies in employment and social policy ; 17).

ISBN 90-411-1887-X

ISSN 1568-2536

Märksõnad: sotsiaalkindlustus/sotsiaaltoetused/ravikindlustus/pensionikindlustus/töötuskindlustus/hüvitised/rahvusvaheline sotsiaalõigus/Holland

Kohaviit: PL A/192 ; 17

Tavits, Gaabriel. Sotsiaalõigus. - Tallinn : [Eesti] Sisekaitseakadeemia, 2003. - 74 lk. - Bibl. joonealustes märkustes ja lk. 72-74.

ISBN 9985-67-077-9

Märksõnad: sotsiaaltoetused/pensionid/hüvitised/ravikindlustus/pensionikindlustus/töötuskindlustus/rahvusvaheline sotsiaalõigus/Eesti/Euroopa/õppematerjalid

Kohaviit: 3-03-01211

Maksuõigus

Апель, А. ; Гунько, В. Правовые основы деятельности федеральных налоговых органов. - Санкт-Петербург : Питер, 2002. - 170 lk.

ISBN 5-94723-016-x

Märksõnad: maksuametid/politsei/maksupoliitika/seaduslikkuse järelevalve/avalik õigus/õigusaktid/Venemaa

Kohaviit: 1-03-02033

Eesti maksuseadused koos rakendusaktidega : õigusaktide kogumik seisuga 1. veebruar 2003 : Lasse Lehise kommentaaridega / Eesti Maksuteadlaste Selts ; koost. ja toim. Martin Huberg, Ivo Raudjärv ; eess.: Lasse Lehis. - Tartu : Casus, 2003. - 827 lk.

ISSN 1406-8028

Märksõnad: kommentaariid/seadused (jur.)/maksustamine/maksukorraldus/Eesti

Kohaviit: PE A/2044 ; 2003

Karistusõigus

Bachmann, Talis. Psühhonoomia juriidilises kontekstis : tutvustavad loengud. - Tartu : Tartu Ülikooli Kirjastus, c2003. - 158 lk. - Bibl. lk. 144-158.

ISBN 9985-56-708-0

Märksõnad: kriminoloogia/õiguspsühholoogia/eksperimentaalpsühholoogia/tunnistamine/
kõrgkooliõpikud
Kohaviit: 1-03-02489

Калугин, В. Преступления против мира, безопасности человечества и военные преступления : уголовно-правовой анализ. - Минск : Тесей, 2002. - 144 lk. - (Уголовное право. Теория и практика).

ISBN 985-463-021-8

Märksõnad: kriminaalõigus/kuriteod/kuriteod rahu vastu/inimsusevastased kuriteod/
sõjakuriteod/rahvusvahelised kuriteod/Valgevene

Kohaviit: 1-03-01725

Nuuma, Poigo. Karistusõigus. Üldosa skeemid : õppevahend / Poigo Nuuma ; Tallinna Tehnikaülikool, avaliku sektori majanduse instituut, majandusõiguse õppetool. - Tallinn : Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus, c2003. - 71 lk.

ISBN 9985-59-337-5

Märksõnad: kriminaalõigus/kriminaalõiguse üldosa/karistused/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 2-03-05111

Pullat, Risto. Organiseeritud kuritegevus : levik taasiseseisvunud Eestis ja naaberriikides : [õppematerjal] / [eess.: Ivar Aimre]. - Tallinn : Sisekaitseakadeemia, 2002. - 60 lk. - Bibl. lk. 57-60.

Summary, lk. 56-57.

Märksõnad: organiseeritud kuritegevus/ametialased kuriteod/korruptsioon/salakaubandus/
narkokaubandus/rahapesu/alkaemaks/Eesti/Baltimaad/Venemaa/õppematerjalid

Kohaviit: 3-03-01129

Traat, Uno ; Markina, Anna. Üldkriminoloogia : [õppematerjal]. - Tallinn : [Eesti] Sisekaitseakadeemia, 2003. - 35, [1] lk. koos kaanega. - Bibl. peatükkide lõpus ja lk. 36.

ISBN 9985-67-086-8

Märksõnad: kuritegevus/kriminoloogia/õppematerjalid

Kohaviit: 3-03-01202

Menetlusõigus

Prokuratuur aastatel 1998-2003 / [eess.: Raivo Sepp]. - Tallinn : Inreko Press, 2003. - 52 lk.

Märksõnad: prokuratuur/Eesti

Kohaviit: 3-03-01247

Riigikohus 2002 : lahendid ja kommentaarid / Riigikohus ; koost. Anu Avi ; kommentaarid: Sirje Kaljumäe, Irene Kull, Sten Lind, Herbert Sepp, Einar Vene. - Tallinn : Juura, 2003. - 1387 lk. - Abistav üldregister lk. 5-11. - Annoteeritud märksõnastikud lk. 1173-1313.

ISBN 9985-75-105-1

Märksõnad: ülemkohtud/kohtulahendid/Eesti/aastaraamatud

Kohaviit: PE A/1573 ; 2002

Riigiõigus

Медушевский, А. Сравнительное конституционное право и политические институты : курс лекций. - Москва : ГУ ВШЭ, 2002. - 512 lk.

ISBN 5-7598-0108-2

Märksõnad: võrdlev õigusteadus/konstitutsionalism/föderalism/valitsemisvormid/

poliitilised süsteemid/õigusreformid/kohtusüsteemid/maailm/Venemaa/kõrgkooliõpikud
Kohaviit: 2-03-04593

Põhiseaduslike õiguste tagamine 2001. aastal : õiguskantsleri tegevuse ülevaade. - Tallinn :
Õiguskantsleri Kantselei, 2002. - 40 lk.

Märksõnad: õiguskantslerid/põhiseaduslikkuse järelevalve/Eesti/ülevaated/statistilised
andmed/aastaraamatud

Kohaviit: 3-03-01083

Haldusõigus

Banks, Cate ; Douglas, Heather. Law on the Internet. - 2nd ed. - Annandale, N.S.W. :
Federation Press, 2002. - vii, 159 lk.

ISBN 86287-410-7 (pbk.)

Märksõnad: Internet/õigusinfo/veebisaidid/Austraalia/teatmikud

Kohaviit: 2-03-03526

Gassen, Dominik Digitale Signaturen in der Praxis : Grundlagen, Sicherheitsfragen und
normativer Rahmen. - Köln : Otto Schmidt, 2003. - xxii, 245 lk. - (Schriften / Deutsche
Notarrechtliche Vereinigung ; 15).

ISBN 3-504-65117-2

Märksõnad: elektroonilised dokumendid/andmekaitse/digitaalalkiri/identifitseerimine/
elektrooniline dokumendivahendus/sertifitseerimine/seadused (jur.)/Saksamaa

Kohaviit: PL A/5718 ; 15

Geppert, Martin ; Ruhle, Ernst-Olav ; Schuster, Fabian. German telecommunication law
and the new European regulatory framework. - Köln : Otto Schmidt, 2002. - xxxiii, 349 lk.

ISBN 3504560428

Märksõnad: telekommunikatsioon/konkurentsiõigus/Euroopa Liidu õigus/siseriiklik
õigus/Saksamaa/Euroopa Liidu maad

Kohaviit: 2-03-03531

Grusdam, Indrek. Haldusjärelevalve : [õppematerjal]. - Tallinn : [Eesti]

Sisekaitseakadeemia, 2003. - 37 lk. - Bibl. joonealustes märkustes ja lk. 35-36.

ISBN 9985-67-083-3

Märksõnad: avalik haldus/õigusnormid/järelevalve/haldusmenetlus/õppematerjalid

Kohaviit: 3-03-01208

Mikiver, Monika. Avaliku teenistuse õigus : [õppematerjal]. - Tallinn : Sisekaitseakadeemia,
2002. - 57 lk.

Märksõnad: avalik teenistus/riigiametnikud/avalikud teenistujad/Eesti/õppematerjalid/
õigusaktid

Kohaviit: 3-03-01127

Oone, Kaidi. Teabeõigus : [õppematerjal]. - Tallinn : Sisekaitseakadeemia, 2002. - 48 lk.

Märksõnad: avalik info/juurdepääs informatsioonile/teabelevi/informatsioonivabadus/
infoühiskond/isikuandmed/digitaalalkiri/elektronilised dokumendid/andmekaitse/Eesti/
õppematerjalid

Kohaviit: 3-03-01133

Oppi, Tanel. Sissejuhatus avalikku haldusesse : [õppematerjal]. - Tallinn :

Sisekaitseakadeemia, 2002. - 43 lk. - Bibl. lk. 42-43.

Märksõnad: avalik haldus/avalik teenistus/avalik sektor/avalik-õiguslikud juriidilised
isikud/täidesaatev võim/kohalikud omavalitsused/Eesti/õppematerjalid

Kohaviit: 3-03-01131

Schöber, Peter. Kohalik omavalitsus : tänapäevase kohaliku omavalitsuse idee / [tlk. Kristiina Tõnnisson ; toim. Toomas Hiio ; eess.: Wolfgang Drechsler]. - Tallinn : Eesti Keele Sihtasutus, 2003. - 224 lk. - Bibl. lk. 221-224.

ISBN 9985-79-015-4

Märksõnad: kohalikud omavalitsused/halduspoliitika/finantseerimine/
õppematerjalid/käsiraamatud

Kohaviit: 2-03-03988

Meditsiiniõigus

Amarasekara, Kumar ; Bagaric, Mirko. Euthanasia, morality, and the law. New York [etc.] : P. LANG, c2002. - xvi, 161 lk. - (Teaching texts in law and politics, 47 ; 19).

ISBN 0-8204-5667-5

ISSN 1083-34

Märksõnad: eutanaasia/eetika/arstieetika/õppematerjalid

Kohaviit: PL A/5719 ; 19

Jaggo, Olavi ; Olle, Vallo ; Paal, Kaupo. Meditsiiniõiguse kommentaarid / [koost., toim. ja eess.: Kaido Kolk]. - Tartu : Eesti Patsientide Nõukoda : [Elmatar], 2003. - 112 lk. - Bibl. lk. 87-88 ja lk. 111-112.

ISBN 9949-406-06-4

Märksõnad: patsiendid/arstid/õiguskaitse/lepingud/kohustused/vastutus/
õigusaktid/karistusõigus/võlaõigus/põhiseadused/Eesti/kommentaaris

Kohaviit: 2-03-04109

Rahvusvaheline õigus

Бессарабов, В. Европейский суд по правам человека. - Москва : Юрлитинформ, 2003. - 248 lk.

ISBN 5-93295-087-0

Märksõnad: Euroopa Inimõiguste Kohus/inimõigused/õiguskaitse/õigusaktid

Kohaviit: 1-03-02049

Finnish yearbook of international law. Vol. XI, 2000 / editor-in-chief Martti Koskinen. - The Hague : Martinus Nijhoff Publishers, 2003. - 512 lk. - (*Ius Gentium Association*).

ISBN 90-411-1792-X

ISSN 0788-4397

Märksõnad: kodakondsus/inimõigused/põhiseadused/õigusteooria/rahvusvaheline
kaubandus/rahvusvaheline eraõigus/äriõigus/rahvusvahelised lepingud/rahvusvahelised
organisatsioonid/Euroopa Liidu õigus/Soome/aastaraamatud

Kohaviit: PL A/3919 ; 2000, 11

Inimõigused ja nende kaitse Euroopas / koost. [ja eess.:] Uno Lõhmus. - Tartu : Iuridicum, 2003. - 416 lk.

ISBN 9985870166

Märksõnad: inimõigused/Euroopa Inimõiguste Kohus/põhiõigused/kohtumenetlus/Euroopa
Liidu õigus/Euroopa/kohtulahendid/kommentaaris/artiklikogumikud

Kohaviit: 2-03-03798

Inimõiguste ülddeklaratsioon. Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon koos lisaprotokollidega. Märksõnaline sisujuht. - Tallinn : Ilo, 2003. - 70 lk.

ISBN 9985-574-56-7

Märksõnad: inimõigused/põhiõigused/rahvusvahelised lepingud

Kohaviit: 1-03-01535

Klabbers, Jan. An introduction to international institutional law. - Cambridge : Cambridge University Press, 2002. - xxxviii, 399 lk.
ISBN 0-521-52093-2

Märksõnad: rahvusvahelised organisatsioonid/liikmeskond/finantseerimine/juhtimine/
rahvusvahelised lepingud

Kohaviit: 2-03-04323

Koostanud Maia Ruttu

